

Інтеграційні та дезінтеграційні процеси в Європі

Дослідження №1

“Проблема, однак, полягає в тому, що істинної європейської «Європи» як такої ще не існує.”

Збігнев Бжезінський.

Ключові слова:

- міжнародна інтеграція, дезінтеграційні процеси, позитивні та негативні наслідки дезінтеграції, Брексіт, сепаратизм

Суть проблеми

- **Взаємодія у вирішенні спільних потреб і конкретних інтересів викликає як інтеграційні, так і дезінтеграційні тенденції в Європейському Союзі.**
- **Інтеграційні процеси, зумовлені потребою політичної та економічної інтеграції, знайшли своє вираження в утворенні Європейського об'єднання вугілля та сталі (1951), Європейського економічного співтовариства та Європейського співтовариства з атомної енергії (1957), Римським договором (1957) і закінчуючи Маастрихтським договором, який став основою ЄС (1992/93).**
- **Де були закладені три опори ЄС: 1) економічний і валютний союз, 2) спільна зовнішня політика та політика безпеки, 3) спільна політика в сфері внутрішніх справ та юстицій.**

Європейська інтеграція

- **Європейська інтеграція** — це процес політичної, юридичної, економічної (а в деяких випадках — соціальної та культурної) інтеграції європейських держав, у тому числі й частково розташованих в Європі. На даний момент європейська інтеграція досягається в основному за рахунок розширення Європейського Союзу та Ради Європи.

Суть проблеми

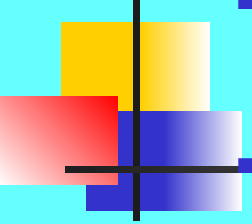
- При аналізі взаємовідносин в середині ЄС слід враховувати й дезінтеграційні тенденції та процеси в ЄС.
- Першим імпульсом, який дав поштовх до загострення саме конфліктних ситуацій та дезінтеграційних тенденцій, став Лісабонський договір.
- Лісабонський договір, відомий також як Договір про реформи (Офіційна назва – «Лісабонський договір про внесення змін в Договір про Європейський союз і Договір про установлення Європейського співтовариства») міжнародний договір, який підписано на самміті ЄС 13 грудня 2007 року в Монастирі ієронімітів в Лісабоні.
- Його призначення полягає в тому, щоб внести зміни в діючу угоду про Європейський Союз з метою реформування системи управління ЄС.
- Він замінив собою Конституцію ЄС, яка так і не набрала чинності.

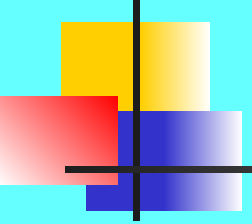

Причини та прояви проблеми

- З одного боку, договір був створений з метою покращити функціонування Європейського союзу в складі 27 держав-членів і закріпити його роль і позиції на світовій арені в умовах різких глобальних змін.
- Але він викликав ряд конфліктів, які показали, що Договір не може забезпечити баланс між цілями та інтересами держав-членів ЄС.
- Слід нагадати, що не зважаючи на те, що прихильники прийняття Договору йшли на крайні методи, такі як, уникнення проведення референдумів, при чому використовуючи всі юридичні хитрощі, як це було в Данії та Нідерландах, також відверте ігнорування передвиборчими обіцянками, як це було у Великобританії, виникли значні проблеми його імплементації.

-
- Яскравим прикладом стала Ірландія, яка затвердила договір в кінці 2009 року.
 - Але в 2005 Ірландія відторгнула Лісабонський договір. При чому Ірландське «ні» рішуче відрізняється від французького і нідерландського «ні» 2005 року.
 - ~~Це жорстке «Ні», яке об'єднало майже всі соціальні групи, представників майже всього політичного спектра «зеленого» острова, виходило із всіх регіонів Ірландії. Ірландці, схоже, на рівні самозбереження відчули, що проект ever closer Union намагається переступити заборонену межу – свободу особистості і вибору та національну ідентичність.~~
 - Варто зазначити, що головним «мотором» ірландської кампанії проти Лісабонського договору є Деклан Генли, ірландський мільонер і засновник групи Libertas.
 - Євробюрократи описують Генли як таємного представника американських військових, діяльність якого спрямована виключно на підрив європейської інтеграції.
 - Але все ж таки основна причина зацікавленості Mr.Генли це його широкий бізнес в сфері мобільного зв'язку та високо інноваційних технологій.

-
- **Отже, конфлікт євробюрократів та єврофедералістів з представниками ірландської еліти, це не просто, певне розходження ідей чи плюралізм думок, це був (і залишається) гострий конфлікт, який тягне за собою серйозні наслідки.**
 - **Хоча і з великими труднощами в Ірландії вдалося ратифікувати договір, але конфліктна ситуація, яка склалася є яскравим прикладом конфлікту національної еліти і євробюрократії.**
 - **«Лісабон» проектувався в якості передостаннього кроку до прийняття повномасштабної Конституції Європи.**
 - **Варто зазначити, що після підписання в грудні 2007 року тексту Лісабонського договору фундатор конституційного процесу Валері Жискар д'Естен зазначав, що текст «Лісабону» був написаний такою мовою, яка б виключала його прочитання.**

Виклики

- Також, слід зазначити, що імплементації «Лісабона» - Договору реформ або Лісабонський договір ЄС і його положень передбачають відвертий виклик і для НАТО, і для майбутнього трансатлантичного співтовариства.
- Мається на увазі посилення Європейської політики оборони та безпеки (ESDP).

Ключові статті “Лісабону”

- Три ключові статті Лісабонського договору, що дали юридичну основу для ESDP, разом з тим несучи пряму загрозу євроатлантичним відносинам:
- 1. Стаття про «постійне структурне співробітництво», що відкриває можливість окремим групам країн на базі відповідних критеріїв утворювати військові формування для виконання завдань різного ступеня інтенсивності.
- Але хто з країн - членів ЄС володіє військовими засобами, які відповідають найвищим сучасним критеріям, і хто з країн-членів виконав свої союзницькі зобов'язання в повному обсязі під час виконання різних операцій і місій, перш за все в Афганістані?
- І хто подолав проблеми з так званими національними обмеженнями на ведення бойових дій з усього спектру інтенсивності при різних кліматичних та природних умовах?

Ключові статті “Лісабону”

- **2. Стаття про «солідарність» по відношенню до дій ЄС у відповідь на терористичну атаку або природні та ті, що сталися внаслідок людської діяльності катастроф.**
- **3. Стаття 1, підрозділ 49 (с) про «взаємну допомогу», яка є обов'язковою для країн - членів ЄС і може розглядатися як пряма загроза статті 5 Вашингтонського договору, тому потрібно повністю зазначити її текст: «Якщо країна-член стала жертвою збройної агресії на свою територію, інші країни-члени будуть зобов'язані допомагати всіма засобами своєї влади, у відповідності зі статтею 51 Статуту ООН.**
- **Це не завдасть шкоди специфічному характеру оборонної політики та політики безпеки окремих країн-членів ».**

- В узагальненому вигляді Лісабонський договір планував визначити ESDP так:

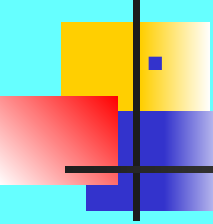
■ «Компетенція Союзу в сферах спільної зовнішньої та безпекової політики буде охоплювати всі сфери зовнішньої політики та всі питання, що відносяться до безпеки Союзу, включаючи поступове формування спільної оборонної політики, що може привести до спільної оборони» (стаття 1, підрозділ 27).

- Очевидним є те, що «Лісабон» тягне за собою небезпеку перетворення на конкурента Північноатлантичному альянсу, тоді країнам – членам ЄС потрібно бути визначатися з ким вони? Або шукати інші форми співіснування.
- Причому Лісабонський договір, який, за словами депутата Європарламенту від Данії Йенс-Петера Бонда, є «державним переворотом», був спроектований як фундаментальна юридична основа такої стратегії.

Шенгенська зона

Шенгенська зона включає в себе 26 європейських держав, що приєдналися до однойменної угоди, підписаної в селі Шенген (Люксембург) в 1985 році. У плані міжнародних подорожей Шенгенська зона діє подібно до єдиної держави з прикордонним контролем на зовнішньому кордоні — при в'їзді та виїзді із зони, але без прикордонного контролю на внутрішніх рубежах держав, що входять у цю зону.

-
- Положення справ погіршується за рахунок зниження внутрішньої життєздатності Європи. І легітимність існуючої соціально-економічної системи, і навіть відчуття європейської ідентичності, які проявляється ззовні, опиняються вразливими.
 - В ряді європейських держав можна визначити кризу довіри і втрату творчого імпульсу, а також існування внутрішніх перспектив, котрі являються як ізоляціоністськими, так і ескапістськими, які відводять від вирішення крупних світових проблем.
 - Не зрозуміло, хоче ж навіть більшість європейців бачити Європу великою світовою державою і чи готові вони зробити все необхідне, щоб вона такою стала.
 - Три основні компоненти являлись колись політичним поштовхом до об'єднання Європи, а саме: пам'ять про дві руйнівні світові війни, бажання економічного оздоровлення і відсутність почуття безпеки, породжене радянською загрозою. Але починаючи з сер. 90-х, однак, дані компоненти зникли.
 - Економічне оздоровлення було досягнуте; скоріше всього проблема, з якою все в більшій мірі стикається Європа, полягає в існуванні надмірно обтяжливої системи соціального забезпечення, яка підриває її економічну життєздатність, в той час як великий супротив будь-якій реформі зі сторони особливих зацікавлених кіл відволікає європейську політичну увагу на внутрішні проблеми.

Штаб-квартира Ради Європи Страсбург, Франція

Council of Europe

Conseil de l'Europe

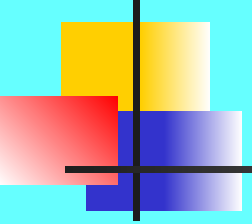
- **Справа реформування ЄС все в більшій мірі підтримується бюрократичною енергією, яку породжує великий бюрократичний апарат ЄС.**

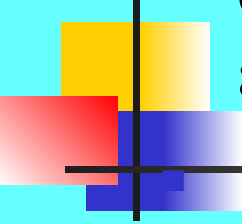
- **В ідеях інституційних змін та правосуб'єктності ЄС (які передбачає Лісабонський договір) відсутній ентузіазм і розуміння важливості мети.**

Взагалі, ЄС складає враження такого, що потрапив в складне становище, не маючи цілі, хоча і з високим рівнем добробуту, але не спокійною в соціальному плані групи суспільства, яка не приймає участі в реалізації якихось більш крупних ідей.

Реформування Європи все більше являє собою процес, а не ціль.

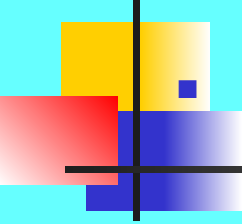
- **Лісабонський договір став тим першоімпульсом, який вивів на поверхню саме ті проблеми, конфлікти та дезінтеграційні тенденції в ЄС, про які так не хочуть говорити єврочиновники.**
- **Саме зараз Україні потрібно приділяти увагу не тільки процесам інтеграції в ЄС, а і дезінтеграційним тенденціям, які викликають більше питань чим відповідей.**

-
-
- **Питання міжнародної інтеграції вже тривалий час перебуває у центрі уваги дослідників світового господарства.**
 - **Увійшовши до наукового обігу ще у 30-х роках ХХ ст. для опису суспільних процесів об'єднання людей та держав з подачі Р. Шмеда, Х. Кельзена, Д. Шиндлера , цей термін став широко використовуватися у дослідженнях економістів, політологів, соціологів та просто на побутовому рівні.**

-
- Довгі роки міжнародна інтеграція вважалася основним трендом світового розвитку, а її аналізу присвячувалися численні публікації.

~~Процеси дезінтеграції найчастіше розглядалися як певне відхилення від нормального перебігу подій, пояснювалися більше суто політичними проблемами та глибоко не досліджувалися.~~

- Однак проблема дезінтеграції значно актуалізувалася після розпаду Радянського Союзу та руйнування так званого єдиного народногосподарського комплексу на початку 90-х років минулого століття.

-
- Але навіть цей факт тлумачився більше як результат збігу обставин, а не як об'єктивний процес.
 - Більше уваги проблемам міжнародної дезінтеграції почали приділяти в останні роки.
 - І пов'язано це, головним чином, з останніми подіями в Європі: прийняття рішення Великою Британією про вихід з Європейського Союзу, посилення позицій радикальних партій на останніх виборах у Франції та Німеччині, результати референдуму щодо Договору про асоціацію між ЄС та Україною, постійні намагання Каталонії вийти зі складу Іспанії тощо.
 - Подібні процеси відбуваються не тільки в Європі. Слід згадати й погрози президента США вийти з договору про асоціацію з вільної торгівлі НАФТА (США, Канада, Мексика).

Брюссель – де факто столица ЕС

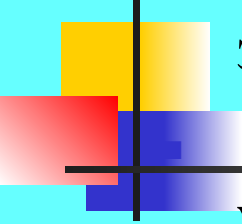

Країни-члени та кандидати до ЄС

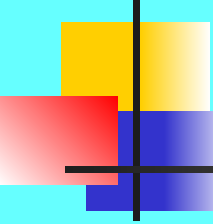
- Країни-члени
- Кандидати: Албанія, Македонія, Сербія, Туреччина, Чорногорія
- Потенційні кандидати які подали заявку на членство: Боснія і Герцеговина
- Потенційні кандидати, які ще не подали заявку на членство: Косово (частково визнана)
- Країна-член, яка проголосувала за вихід з ЄС: Велика Британія
- Країни, які не є державами-членами, але мають угоди з союзом, такі як ЄЕЗ та Шенгенська угода: Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія
- Країни які підписали Угоду про асоціацію та визнані як такі що мають перспективу членства: Грузія, Молдова, Україна!

-
- **Загальноновизнано, що в основі інтеграційних процесів лежить інтернаціоналізація процесів виробництва як загальна тенденція розвитку світової економіки.**

Існують численні визначення суті цього явища, які уже знайшли своє узагальнення в економічних дослідженнях.

- **При всіх відмінностях цих визначень, на наш погляд, спільним для них є таке: – процес інтеграції є об'єктивним;**
- **– суб'єктами міжнародної інтеграції є дві та більше країн, які мають спільні економічні інтереси;**
- **– інтеграційні процеси передбачають усвідомлені дії економічних суб'єктів, спрямовані на самообмеження свободи заради створення умов для більш повної реалізації національних інтересів;**

-
- – інтеграція фіксується в певних юридично оформлених документах міждержавного характеру; – створення певних міждержавних (наддержавних) структур, які здійснюють координацію дій суб'єктів інтеграції для досягнення спільних цілей. Значного поширення в економічній літературі набула точка зору відомого американського економіста угорського походження Б. Балласа щодо етапів міжнародної інтеграції.
 - Він виділив 5 основних кроків від простих до найскладніших форм інтеграції: *зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний і валютний союз, політичний союз*
 - І хоча ці кроки були сформульовані ще у 1961 р., фактично вони стали прогнозом розвитку європейської інтеграції, яка пройшла уже чотири наведені етапи.

- Більшість міжнародних інтеграційних об'єднань сьогодні перебувають на рівні зони вільної торгівлі.
- Найбільш відомими з них є ЄАВТ (Європейська асоціація вільної торгівлі, членами якої є Ісландія, Норвегія, Швейцарія та Ліхтенштейн), Митний союз нещодавно створили колишні радянські республіки (Росія, Білорусія, Казахстан, Вірменія та Киргизія).
- Приклади інших відомих міжнародних інтеграційних об'єднань сьогодні знайти важко, хоча вони реально були в історії становлення Європейського Союзу.

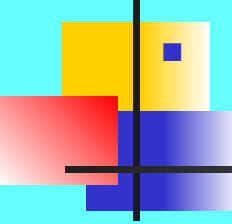

- **Дезінтеграційні процеси почали відбуватися в ряді європейських країн.**

- **І якщо в деяких з них цей процес був досить толерантним та порівняно спокійним (наприклад, поділ Чехословаччини на Чеську Республіку і Словаччину), то в інших він супроводжувався навіть війною, що викликало необхідність втручання у цей процес світового співтовариства (Югославія).**

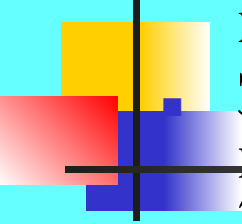
- **Відцентрові процеси активізувалися й у найбільш інтегрованому об'єднанні сучасного світу – Європейському Союзі, вищою формою прояву яких став Брексіт.**

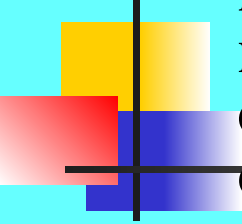
- **Європейський союз сьогодні переживає не найкращі часи.**

- **Низка проблем політичного, економічного та ідеологічного характеру ставлять під сумнів успішний розвиток глобалізаційних процесів на європейському просторі.**

- **Сьогодні “двигун” ЄС у складі Франції, Німеччини, Великобританії та Італії здається вже не в змозі тягти вантаж інтеграції 27 членів.**
- **В Європі, яка зазвичай асоціюється з процесом інтеграції, відбуваються резонансні події.**
- **Дедалі частіше перемогу на виборах у європейських державах здобувають політичні партії націоналістичного спрямування.**
- **Відображенням цієї націоналістичної тенденції в Європі є пожвавлення сепаратистських рухів.**

-
- Наприклад, після виборів 2011 року більшість місць в парламенті Шотландії зайняла Шотландська національна партія, що відстоює ідеї незалежності. Згодом, уряд заявив про рішення винести питання про незалежність ~~Сполученого Королівства на референдум 2014 року.~~
 - Проблеми між фламандцями і валлонами у Бельгії наводять на думку, про можливий розділ Бельгії в майбутньому.
 - Всі вже змирилися з твердженнями про те, що у Європи немає своєї зовнішньої політики.
 - Досить багато зауважень скеровані на адресу віце-президента Єврокомісії і Верховного представника ЄС із зовнішньої політики та політики безпеки Кетрін Ештон, якій доручили “вести корабель без визначеного курсу, вітрил, та й, мабуть, без корпусу. . Тобто дещо, на чому плисти можна”

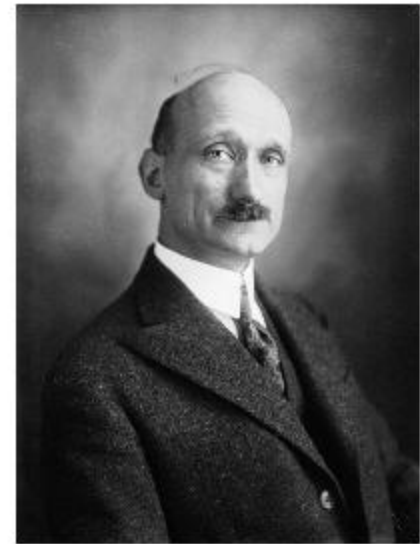
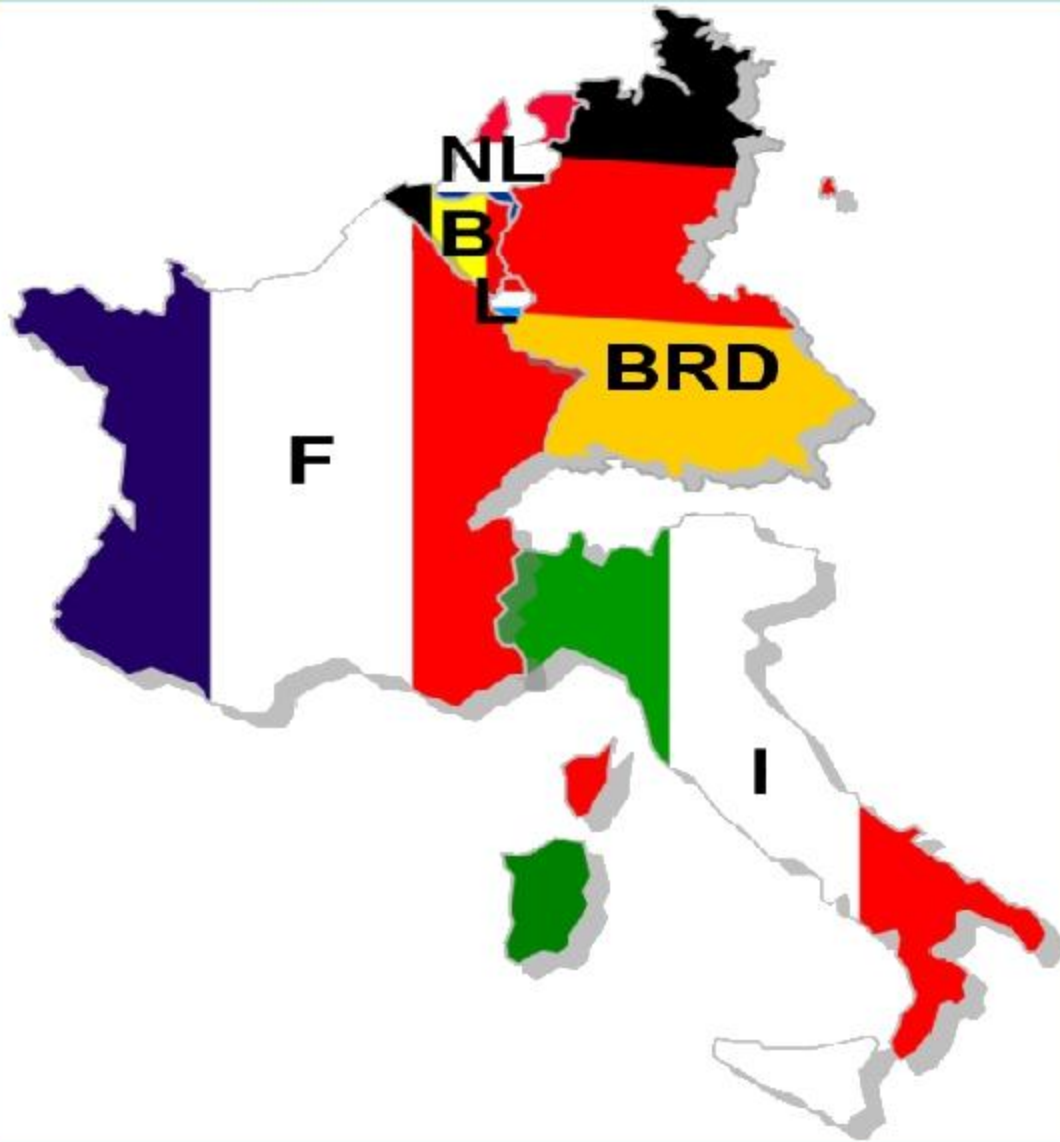
-
- **Всі держави знають, що у справах зовнішньої політики з великими європейськими партнерами питання слід вирішувати без посередництва ЄС, одночасно підтримуючи тактовні відносини з малими і середніми учасниками, та прислухаючись до європейських інститутів лише в тих рідкісних випадках, коли Єврокомісія ще в силах повпливати.**
 - **Не зважаючи на всі за і проти, інтеграція в Західній Європі продовжується.**
 - **Варто зазначити, що вона так і залишається унікальним, виключно західно-центрально-європейським феноменом.**
 - **В інших регіонах нічого подібного не відбувається, хоча інтеграційні тенденції притаманні не лише європейському континентові**

- Отже, ЄС сьогодні знаходиться у важкому стані економічної, політичної та ідеологічної кризи, в багатьох державах-членах набувають поширення сепаратиські рухи.
- Низка науковців ставлять під сумнів здатність Союзу діяти однотайно і злагоджено, та прогнозують даному інтеграційному об'єднанню складний період переформатування і адаптації до нових викликів сьогодні.

Банкноти Євро. З часу запровадження у 2002 році, валютою стало користуватися 19 країн.

Країни-засновника ЄС

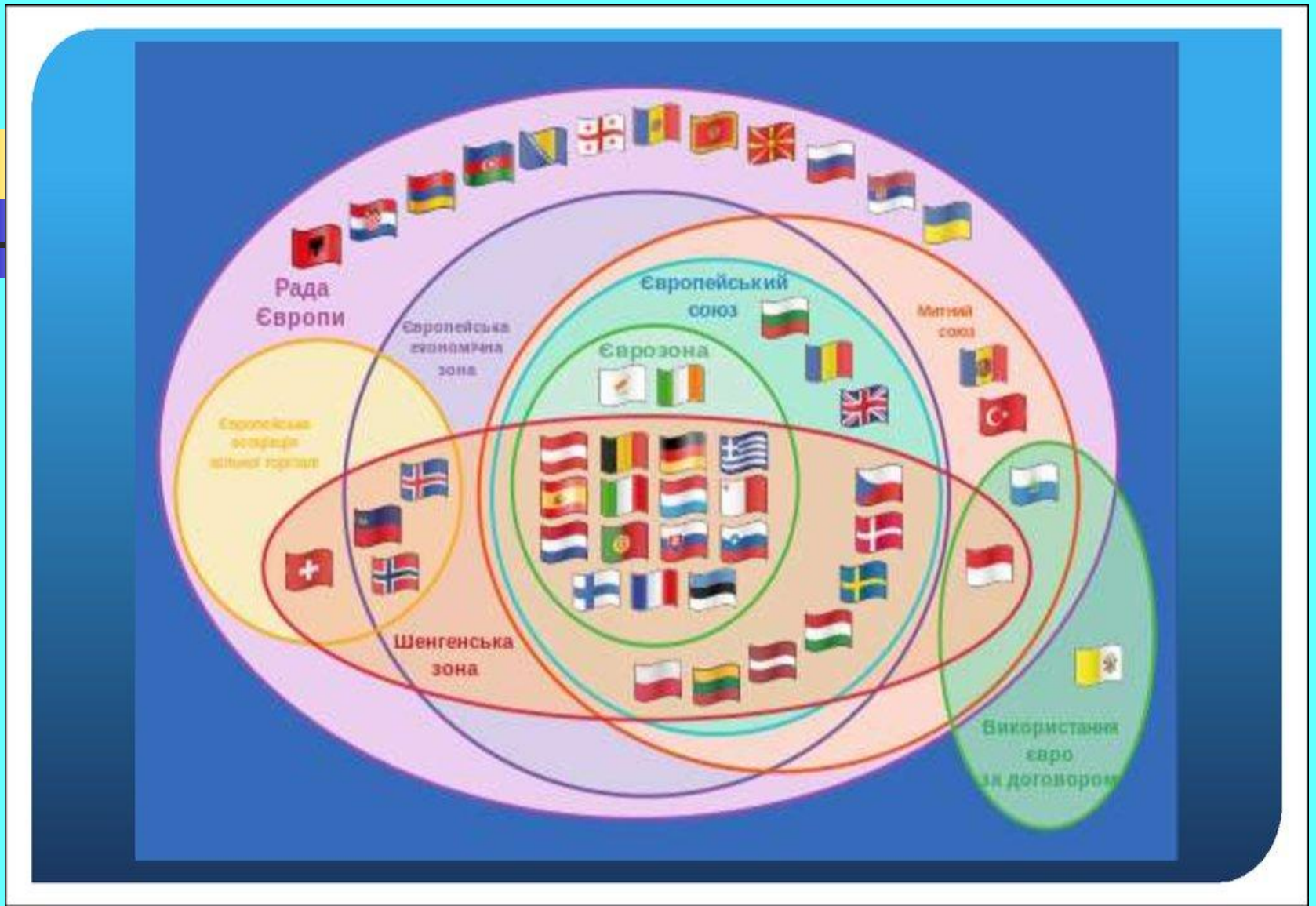

Робер Шуман, один з співзасновників Європейського Союзу.

Список використаної літератури:

1. Бжезинский Збигнев. Великая шахматная доска (Господство Америки и его геостратегические императивы). М.: Междунар. отношения, 1998.
2. <http://www.zn.ua/1000/1600/63296/>. Выживет ли Европейский Союз? Ирландцы сказали однозначно: «Нет». - 2010. – 21 травня – 14.00.
3. Шегедин А. Договор о реформе ЕС — в полном тумане. // Нетинфо, 18.10.2007.
4. Юлия Крук. Конституция Европейского союза: история подготовки и причины провала ее ратификации. журнал международного права и международных отношений 2009 — № 2.
5. <http://www.zn.ua/1000/1600/63546/>. НАТО, умерший Лиссабонский договор ЕС и украинское евроатлантическое позиционирование. - 2010. – 21 травня – 14.00.
6. <http://www.zn.ua/1000/1600/63615/>. Союз ради Средиземноморья или Средиземноморье ради Франции? - 2010. – 21 травня – 14.00.
7. <http://www.zn.ua/1000/1600/63702/>. Европейское сражение Деклана Генли и Николя Саркози: Дублинское начало и версальское продолжение. - 2010. – 21 травня – 14.00.
8. news.bbc.co.uk (25.03.2007). - 2010. – 21 травня – 14.00.

Більше інформації тут: <https://ppt-online.org/25353>

Джерела інформації

- <https://d-v-sukhiy.livejournal.com/1818.html>
- https://eprints.oa.edu.ua/2343/1/Dunai_NZ_stud_Vyp-3_turyzm.pdf
- <https://vseosvita.ua/library/integracijni-procesi-v-evropi-59347.html>
- <https://www.google.com/search?>